

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum secundum quantitatem nocumenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

circumstantia, puta, si aliquis operetur quando nō debet, uel ubi non debet, & huiusmodi auersio sufficit ad rationem mali. hanc autem auerionem à regula rationis, sequitur auersio à Deo, cui debet homo per rectam rationem coniungi.

ARTICVLVS VIII.

¶ Super Questionis
Septuaginta tertie
Articulum oīauū.

2. 2. q. 34.
art. 4. & q.
73. art. 3. co.
& q. 74. art.
2. cor. & q.
154. art. 4. &
mal. q. 2. ar.
10. cor.

q. 20. art. 5.

In articulo 8. eiusdem 173. quæst. dubium occurrit ex multis inter responsonem ad tertium, & membrum distinctionis in corpore articuli, procurans in primis consensum fornicationis, ita intendit documentum sicut fuit, ut supra dictum est. * ergo peccatum non aggrauatur propter maius documentum. ¶ 2 Præt. Documentum maxime inuenitur in peccatis q̄ sunt contra proximum, quia sibi ipsi nemo uult nocere. Deo autem nemo pōt nocere, sicut illud Iob 35. Si multiplicata fuerint iniquitates tuę, quid facies cōtra illū? Homini, q̄ est simili tibi, nocebit impietas tua. si ergo pētū aggrauatur propter maius documentum, sequeretur quod peccatum quo quis peccat in proximum, est grauius peccato, quo quis peccat in Deum, uel in seipsum. ¶ 3 Præt. Maius documentum infertur alicui, cū priuat uita gratia, q̄ cum priuat uita naturae, quia uita gratiae est melior q̄ uita naturae, int̄stū quod homo debet uita naturae contempnere, ne amittat uitam gratiae: sed homo qui inducit aliquam mulierem ad fornicandum, quantū est de se, priuat ea uita gratiae, induces ea ad pētū mortale. si ergo peccatum est grauius pp maius documentum, sequeretur quod simplex fornicator grauius peccaret, q̄ homicida: qd est manifeste falsum. nō ergo pētū est grauius pp maius documentum, qd

Capit. 4. cir.
ca. fin. 10. 5.

Vtrum grauitas peccati augeatur secundum mains documentum.

A DOCTAVVM sic procedit. Vf quod grauitas peccati non augeatur fm maius documentum. Documentum enim est quidam eventus cōsequens actū peccati: sed eventus sequens non addit ad bonitatem, uel malitiam actus, ut supra dictum est. * ergo peccatum non aggrauatur propter maius documentum. ¶ 2 Præt. Documentum maxime inuenitur in peccatis q̄ sunt contra proximum, quia sibi ipsi nemo uult nocere: Deo autem nemo pōt nocere, sicut illud Iob 35. Si multiplicata fuerint iniquitates tuę, quid facies cōtra illū? Homini, q̄ est simili tibi, nocebit impietas tua. si ergo pētū aggrauatur propter maius documentum, sequeretur quod peccatum quo quis peccat in proximum, est grauius peccato, quo quis peccat in Deum, uel in seipsum. ¶ 3 Præt. Maius documentum infertur alicui, cū priuat uita gratia, q̄ cum priuat uita naturae, quia uita gratiae est melior q̄ uita naturae, int̄stū quod homo debet uita naturae contempnere, ne amittat uitam gratiae: sed homo qui inducit aliquam mulierem ad fornicandum, quantū est de se, priuat ea uita gratiae, induces ea ad pētū mortale. si ergo peccatum est grauius pp maius documentum, sequeretur quod simplex fornicator grauius peccaret, q̄ homicida: qd est manifeste falsum. nō ergo pētū est grauius pp maius documentum, qd

Fatet peccati, quia tūc nocūmē tum est per se obiectum peccati. Quandoq; autem nocūmē tum est prævīsum, sed non intentū, sicut cum aliquis transiens per agrum ut compendiosius uadat ad fornicandum, infert nocūmē tum his, q̄ sunt seminata in agro scienter, licet non animo nocēdi, & sic ēt quantitas nocūmēti aggrauat peccatum, sed indirecte, inquantum sex voluntate multum inclinata ad peccandum procedit, quod aliquis non prætermittat facere dampnum sibi, vel alij, quod simpliciter nō vellet. Qñque autem documentum, nec est prævīsum, nec intentum, & tunc si per accidens se habeat ad peccatum, non aggrauat peccatum directe, sed propter negligētiā cōiderāti nocūmēta, quæ consequi possent, imputantur homini ad penam mala, quæ eueniunt præter eū intentionē, si dabat operam rei illicitae. Si vero rō nocūmē tum per se sequatur ex actū peccati, licet non sit intentum, nec prævīsum, directe peccatum aggrauat, quia quemq; per se consequuntur ad peccatum, pertinent quodammodo ad ipsam peccati specie, puta, si aliquis publice fornicatur, sequitur scandalū plurimorum, quod quamvis ipse nō intentiat, nec forte præuideat directe, per hoc aggrauatur peccatum aliter tñ vñ se habere circa documentum penale, quod incurrit ipse qui peccat. Huiusmodi autem documentum si per accidens se habeat ad actū peccati, & nō sit prævīsum, nec intentum, non aggrauat peccatum, neque sequitur maiorem grauitatem peccati, sicut si aliquis currens ad occidentū, impingat, & laedat sibi pedē. Si vero tale documentum per se cōsequatur ad actū peccati, sicut forte, nec sit prævīsum, nec intentum, tunc maius documentum non facit grauius peccatum: sed econverso grauius peccatum inducit grauius nocūmētum, sicut aliquis infidelis, qui nihil audiuit de penis inferni, grauiorem penam in inferno patietur pro peccato homicidiij, quam pro peccato furti, quia eīm hoc nec int̄dit, nec præuidit, nō aggrauatur ex hoc peccatum, sicut contingit circa fidēlē, qui ex hoc ipso vñ peccare grauius, quod maiores penas cōtemnit, vñ impletat voluntate peccati, sed grauitas hīmōi documenti solum causatur ex grauitate peccati.

ARTIC. VIII.

niam per se certa
quitur ad eam pe-
ccatum sufficiens
quānum et ex pe-
ccato procuratis, que-
uis non efficacis.
Et si mors uita pro-
cessus non impinge-
tur procuratis, si
li, quomodo facili-
um non præuident
neq; intentum, ut
putabatur fornicatio
publice?
¶ Ad. enīdem lo-
rum sc̄iendum el-
quid, ut ex pre-
dictibus articulis
est, grauitas pen-
alitatis duplex, que-
dam substantiale, q̄
ita attenditur pena
per se primo ob-
iectum: & quādam
circumstātia, substan-
tialis, & hæc est multum
nam quādam con-
sideratur, quādam in-
reducibile, quādam mi-
reducibile: quādam
comitatur: & mi-
tis breuer modis
accidens grauitati
rur, sicut oīem
accidentia. In po-
posito autem, q̄
argūmētum tem-
peratur, quādam
documentum non
aggrauare, quādam
fornicator procuran-
do grauitas peccati
q̄am homicida
argūmētum non
a grauitate ad ge-
neratim substan-
tialiter, & facti-
onem, q̄am homicida
in proprie: q̄am
fornicatio etiam pro-
curat substan-
tialiter, q̄am
non relipit in
cumentum, homi-
da autem sic. Ve-
de ad. primam
ib; cōtemnit, qd
quod ferme est
per se primo ob-
iectum, vñ
peccatum inferat
nō documentum
substantiale, & facti-
onem, qd obiectum
unde cōtemnit
specie, & substan-
tialiter, grauitate
peccatum: unde per
primo intentum
ris, ut sic, non
utlicas proprias
cer hac sit prima
intentionis homi-
da, dicitur, qd
qui furar,
et res aliena
cut adulterii, mar-
itali, vñ
fē pareat dampno
uel iniurias, qd
rius cadere sibi pe-
maria interēone pe-
cantis, qdā gra-
uitas hīmōi documenti solum
causatur ex grauitate peccati.

intentione furis caderet documentum, si non per propriam utilitatem, sed foliū ut noceat aliter, tunc enim plenum est: documentū plenum est furum, non sic aut est de hoc fornicariō: quoniam obiectū eius unde habet ipsiciem, & substantialē grauitatē, et mulier grauitatē, tunc trahenda ad voluntarium coitum extra matrimonium, ubi pater non intendit tam ab homine querente delectationem, quam a peccate quarerente eandem in non sua documentū spiritualis mortis. Veritatem est, quod si talis intenderet ideo mulierem ad fornicationē provocare, ut peccaret mortaliter, quod gravius peccaret, quia homicida: quia obiectū talis est ipsum non carnem suum mortis spiritualis illius, nec hoc effet peccati fornicationē, sed effet pētinendi, quod scandalū atque directe oppositum chaniat, quia amorem uitam spiritualē p̄sumi, & procuramus istam: & iste effet scient qui fornicatur, ut occidat.

Ad secundum uero dī, quod documentū spiritualis moris in procurate fornicationē effet pūsum, non minus quod documentū feminum in casu posito, & concedo quod non minus agrauat, q̄ il ludus sed ficut illud, non periret ad speciem peccati, nec mutat illam, quia est præter intentionem: ita nec hoc, & conceduntur nihilominus, q̄ documentū spiritualis moris in hoc casu p̄ se consequitur ad actū peccati non minus, q̄ lādandum ad fornicationē publicē: ac p̄ hoc quod directe agravat, tale peccatum, non in dat, aut murat speciem nec hic, nec ibiqua est præter intentionem, sed est effecit, per se confitens utrobius. Ad ultimam instantiam dī, q̄ ibi allata omnium tunc bene dicta, & ut iam patet, concedendum est, q̄ peccatum procurans est gravius directe ex ilato documentū, q̄ si fornicatus fuerit abs que inductione illius; secundum oppositionē

Ad primū ergo dicendum, quod sicut etiam supradictum est, * cum de bonitate & malitia exteriorum actū ageretur, eventus sequens si sit præuisus & intētus, addit ad bonitatē, uel malitiam actū.

Ad secundū dicendum, quod quamvis documentū aggrauat pētinē, non in sequitur quod ex solo documento pētinē aggrauetur: quinimum pētinē per se est gravius pp inordinationem, ut supradictum est. * unde & ipsum documentū aggrauat peccatum, in quantum facit actū esse magis inordinatum: unde non sequitur, quod si documentū maxime habeat locum in peccatis, q̄ sunt contra proximum, quod illa peccata sunt grauissima; quia multo maior inordinatio inuenitur in peccatis q̄ sunt cōtra Deū, & in quibūdam eorum, q̄ sunt contra ipsum. Et tñ potest dici, quod etsi Deo nullus possit nocere quantum ad eius substantiam: potest in documentū attenare in his quae Dei sunt, sicut extirpando fidem, uiolando sacra, quae sunt peccata grauissima. Sibi etiam aliquis quandoque scienter, & violenter infert documentum: sicut patet in his qui se intermunt, licet finaliter hoc referant ad aliquod bonum appartenens, puta, ad hoc quod liberatur ab aliqua angustia.

Ad tertium dicendum, quod illa ratio non sequit p̄ duo. Primo quidē, quia homicida intendit directe documentū proximi: fornicator autē qui prouocat mulierē, non intendit documentū, sed delectationē. Secundo, quia homicida est per se, & sufficiens causa corporalis mortis: spiritualis autē mortis nullus p̄ est alteri causa p̄ se & sufficiens: quia nullus spiritualiter moritur, nisi propria uoluntate peccando.

ARTICVLVS IX.

Vtrum peccatum aggrauetur ratione personae, in quam peccatur.

Atio personae, in quam peccat nō aggrauat peccatum.

Prat. Si conditio personae aggrauaret peccatum, maxime aggrauaret ex propinquitate, q̄ sicut Tullius dicit in Paradoxis, * In seruo necando semel peccatur, in patris uita uiolanda multa peccantur, sed propinquitas personae, in quam peccatur, non uidetur aggrauare peccatum, quia unusquisque fibi p̄ maxi me est propinquus, & tamē minus peccat, qui aliquid damnum sibi infert, quam si inferret alteri, puta, si occideret equum suū, quam si occideret equum alterius, ut pater per Philosophum in 5. Ethic. * ergo propinquitas personae non aggrauat peccatum.

Prat. Conditio personae peccantis præcipue aggrauat peccatum ratione dignitatis, uel scientia, secundum illud Sap. 6. Potentes potenter tormenta patiētur. Et Lnc. 12. Seruus sciens uoluntatem domini, & non faciens, plagis uapulabit multis. ergo pati ratione ex parte personae in quam peccatur, magis aggrauat peccatum dignitas, aut scientia personae in quam peccatur, sed non uidetur gravius peccare, q̄ facit iniuriam personae ditioni, uel potentiori, quam alicui pauperi, quia non est personarum acceptio apud Deum, secundum cuius iudicium grauitas peccati pensatur. ergo conditio personae in quam peccatur, non aggrauat pētinē.

SED CONTRA est, quod in sacra Scriptura specia

liter uituperatur peccatum, quod cōtra seruos Dei cōmittitur: sicut dicitur 3. Reg. 19. Altaria tua destruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio. Vituperatur etiam maxime peccatum cōmissum in personas propinquas, secundum illud Michæl. 7. Filius contumeliam facit patri, filia consurgit ad uerfus matrem suam. Vituperatur etiā specialiter peccatum, quod committitur in personas in dignitate constitutas, ut patet Job 34. Qui dicit regi Apostata, qui uocat duces impios. ergo conditio personae in quam peccatur, aggrauat peccatum.

RESPON. Dicendum, quod persona, in quam

peccatur, est quodammodo obiectum peccati. Dicitum est autem supra, * quod prima grauitas peccati attendit ex parte obiecti, ex quo quidem tan-

to attendit major grauitas in peccato, quanto obiectum eius est principalior finis. Fines autē prin-

cipales humanorum actū sunt Deus ipse, homo,

& proximus. quicquid enim facimus, propter ali-

quod horum facimus, quamvis etiam horum triū

unū sub altero ordinetur. Potest igitur ex parte

horum trium considerari major, uel minor graui-

tas in peccato secundum conditionem personae, in

quam peccatur. Primo quidem ex parte Dei, cui

tanto magis aliquis homo coniungitur, quanto est

uirtuosior, uel Deo sacratori, & ideo iniuria tali per-

sonae illata magis redundat in Deum, secundum il-

lud Zach. 2. Qui uos tetigerit, tangit pupillam oculi mei. Vnde peccatum fit gravius ex hoc, quod pec-

catur in litera, sed cōparando ipsum ad homicidiam quantum ad documentū illatum, author dicit duas differentias. Prima quo ad actū interiorē, & speciem, ac grauitatem substantialem, q̄ homicida intendit per se primo mortē corporalem: hanc autē non sic se habet ad mortē spiritualem. Se cōdua est quo ad actū exteriorē, q̄ actus exterior homicida est causa per se sufficiens efficaciter mortis corporalis: actus autē exterior illius nō est per se sufficiens secundum efficaciam. Nec putes hanc secundam differentiam esse per accidens, sed membro superioris tractatus de duplice bonitate, & malitia actus interioris & exterioris, sex fine, & secundum se &c. & uidebis quod homicidium quantum ad malitiam actus exterioris fecit dum se, & quantum ad actum intentionis, probatur est gravius, nec in aliquo contradictionē est corpori articuli huius.

In articulo 9. & 10. eiusdem q̄ 73. nihil scribendum occurrit.

In Parad. 3.
cuius virtus
est, æqualis
est uirtus, à
med. illius.

Cap. ult. à
medio to 5.

Etio personae, in quam peccat nō aggrauat peccatum.

Prat. Si conditio personae aggrauaret peccatum, maxime aggrauaret ex propinquitate, q̄ sicut Tullius dicit in Paradoxis, * In seruo necando semel peccatur, in patris uita uiolanda multa peccantur, sed propinquitas personae, in quam peccatur, non uidetur aggrauare peccatum, quia unusquisque fibi p̄ maxi me est propinquus, & tamē minus peccat, qui aliquid damnum sibi infert, quam si inferret alteri, puta, si occideret equum suū, quam si occideret equum alterius, ut pater per Philosophum in 5. Ethic. * ergo propinquitas personae non aggrauat peccatum.

Prat. Conditio personae peccantis præcipue aggrauat peccatum ratione dignitatis, uel scientia, secundum illud Sap. 6. Potentes potenter tormenta patiētur. Et Lnc. 12. Seruus sciens uoluntatem domini, & non faciens, plagis uapulabit multis. ergo pati ratione ex parte personae in quam peccatur, magis aggrauat peccatum dignitas, aut scientia personae in quam peccatur, sed non uidetur gravius peccare, q̄ facit iniuriam personae ditioni, uel potentiori, quam alicui pauperi, quia non est personarum acceptio apud Deum, secundum cuius iudicium grauitas peccati pensatur. ergo conditio personae in quam peccatur, aggrauat peccatum.

RESPON. Dicendum, quod persona, in quam peccatur, est quodammodo obiectum peccati. Dicitum est autem supra, * quod prima grauitas peccati attendit ex parte obiecti, ex quo quidem tan-

to attendit major grauitas in peccato, quanto obiectum eius est principalior finis. Fines autē prin-

cipales humanorum actū sunt Deus ipse, homo,

& proximus. quicquid enim facimus, propter ali-

quod horum facimus, quamvis etiam horum triū

unū sub altero ordinetur. Potest igitur ex parte

horum trium considerari major, uel minor graui-

tas in peccato secundum conditionem personae, in

quam peccatur. Primo quidem ex parte Dei, cui

tanto magis aliquis homo coniungitur, quanto est

uirtuosior, uel Deo sacratori, & ideo iniuria tali per-

sonae illata magis redundat in Deum, secundum il-

lud Zach. 2. Qui uos tetigerit, tangit pupillam oculi mei. Vnde peccatum fit gravius ex hoc, quod pec-